

Przegląd funkcjonowania dolin wodorowych w Polsce i UE

Wstęp

Obecnie na świecie istnieje kilkadziesiąt dolin wodorowych, z czego ok połowa (20) z nich jest zlokalizowanych w UE. Zgodnie ze „Polską Strategią Wodorową do 2030 roku”, która została przyjęta przez rząd w listopadzie 2021 roku, w Polsce powstanie co najmniej 5 dolin wodorowych do 2030 r. Natomiast zgodnie ze „Strategią Wodorową UE” z 2020 roku polskie doliny wodorowe mają być elementem Europejskiego Ekosystemu Wodorowego. Polski Ekosystem Innowacji Dolin Wodorowych ma obejmować innowacyjne przedsięwzięcia przemysłowe i wieloletnie projekty inwestycyjne o dużej skali, które będą realizowane w ramach określonego obszaru geograficznego¹.

Dolina wodorowa to określenie opisujące pewien zakres współpracy przemysłowej, prawnej, lobbingowej, zdefiniowany obszarowo: np. miasto, region lub obszar przemysłowy, w którym zastosowanie wodoru jest zintegrowane w ramach jednego ekosystemu wodorowego.

Idealnie, jeżeli połączenie obejmuje cały łańcuch dostaw wodoru: produkcję, magazynowanie, dystrybucję i zastosowanie. Łączenie poszczególnych projektów i rozwijanie lokalnej infrastruktury wodorowej stanowi kolejny etap rozwoju gospodarki wodorowej w perspektywie długoterminowej. Doliny wodoru są również niezwykle ważne dla zaprezentowania decydującej opinii publicznej wyjątkowej wartości, jaką wodor oferuje w szerszym kontekście systemu energetycznego.²

Stan prawny

Obecne otoczenie regulacyjne na poziomie unijnym nie definiuje pojęcia doliny wodorowej. Należy jednak przypuszczać, że doliny wodorowe będą wpisywać się w szerszą kategorię rozproszonych form społeczności energetycznych jak np. klastry energii posiadające swoją definicję w art. 2 dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii.

Poniższa lista wskazuje wybrane przepisy unijne odnoszące się do kwestii wodoru:

- Dyrektywa w sprawie odnawialnych źródeł energii
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych zasad rynków wewnętrznych gazów odnawialnych i gazu ziemnego oraz wodoru
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych zasad rynków wewnętrznych gazów odnawialnych i gazu ziemnego oraz wodoru
- Dyrektywa Rady w sprawie restrukturyzacji unijnych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych

Jednocześnie UE zaznaczyła istotę tematu, jakim jest wodor i uwarunkowała kierunki jego rozwoju w takich dokumentach jak:

- „Strategia w zakresie wodoru na rzecz Europy neutralnej dla klimatu”
- „Europejski Zielony Ład”

¹ Powstała Mazowiecka Dolina Wodorowa z udziałem IBE

² <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/fch-03-1-2019>

- Hydrogen Act. Towards the Creation of the European Hydrogen Economy

Wybrane przepisy na poziomie krajowym odnoszące się do kwestii wodoru:

- Ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych
- Ustawa o biokomponentach i biopaliwach ciekłych

Należy wskazać, że umocowanie wodoru w powyższych aktach prawnych jest znikome, a rozwój rynku wodoru będzie wymagać nowelizacji wielu innych ustaw. Planowane nowelizacje ustawy o odnawialnych źródłach energii (UC 99)³ oraz ustawy Prawo Energetyczne (UD 382)⁴ mają znacząco usprawnić otoczenie regulacyjne dla wodoru w kraju.

Europejskie doliny wodorowe

Na szczeblu europejskim podjęto szereg inicjatyw i projektów mających na celu wspieranie budowy i rozwoju gospodarki wodorowej w państwach członkowskich UE. Zgodnie z założeniami Unijnej Strategii Wodorowej, na obszarze Wspólnoty powstają nowe formy społeczności energetycznych, które są formowane w celu rozwoju gospodarki wodorowej. Są one nazywane dolinami wodorowymi (ang. hydrogen valleys). W dużej części przypadków skupiają one podmioty rynkowe z różnych etapów łańcucha wartości, które realizują lub mają w planach realizację inwestycji wodorowych. Jedną z nadrzędnych inicjatyw UE w zakresie tworzenia dolin wodorowych jest partnerstwo European Hydrogen Valleys Partnership, zrzeszające wiele regionów Unii Europejskiej, które mają potencjał w rozwoju gospodarki wodorowej.

- Partnerstwo European Hydrogen Valleys Partnership

W styczniu 2019 w ramach programu „Horyzont 2020” powstało partnerstwo European Hydrogen Valleys Partnership⁵, którego najważniejszymi celami są m.in.: komercjalizacja i rozwój gotowości technologicznej aplikacji wodorowych, umożliwienie współpracy pomiędzy regionami w aspekcie inwestycji w rozwój gospodarki wodorowej, wzmocnienie elementów łańcucha dostaw i wartości technologii wodorowych, zwiększenie produkcji zielonego wodoru, czy też aktywne kształtowanie polityki UE w zakresie wodoru. Partnerstwo składa się z 35 regionów UE znajdujących się na terenie 13 państw członkowskich.

W ramach partnerstwa wybrane zostały cztery regiony jako liderzy (zaznaczone na rysunku kolorem niebieskim (Aragonia, Owernia-Rodan-Alpy, Normandia i Północne Niderlandy) oraz wiele regionów uczestniczących (kolor żółty). Zaangażowane podmioty prowadziły projekty dotyczące różnych obszarów gospodarki wodorowej, np. transportu niskoemisyjnego, przemysłu, budowy infrastruktury. W partnerstwie znajdują się dwa regiony z Polski: Pomorze i Wielkopolska. Grupy robocze partnerstwa koncentrują się na pracach w następujących obszarach:

- Produkcji, magazynowania i dystrybucji wodoru
- Przemysłu – zastosowania wodoru w przemyśle jako zeroemisyjnego nośnika energii substytucyjnego dla paliw kopalnych
- Bezpieczeństwo technologii wodorowych
- Doliny i wysp wodorowych

³ [Projekt ustawy o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw - Kancelaria Prezesa Rady Ministrów - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](#)

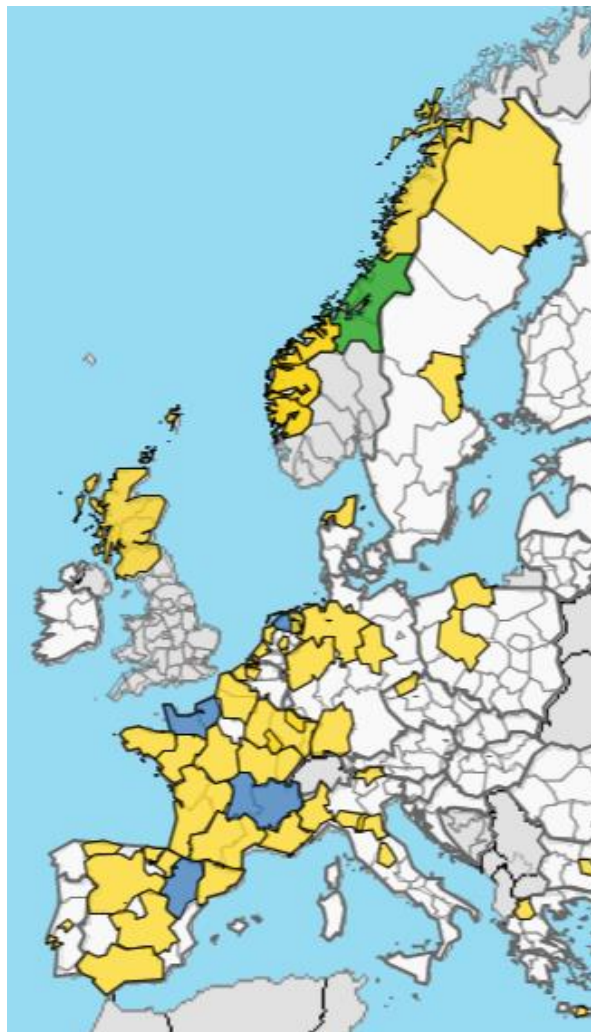
⁴ [Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw - Kancelaria Prezesa Rady Ministrów - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](#)

⁵ [Hydrogen valleys - Smart Specialisation Platform \(europa.eu\)](#)

- Zastosowania wodoru w transporcie jako zeroemisyjnego paliwa

Głównym zadaniem partnerstwa jest wypracowanie **konkretnych projektów**, na które zrzeszone regiony **znajdą** środki z funduszy europejskich.

Rys 1. Doliny wodorowe w ramach partnerstwa European Hydrogen Valleys Partnership.

Źródło: [Hydrogen valleys - Smart Specialisation Platform \(europa.eu\)](https://europa.eu)

- „H2 Rivers” Niemcy⁶

W południowo-zachodnich Niemczech konsorcjum „H2 Rivers” z 18 partnerami z regionu Ren-Neckar ma opracować infrastrukturę transportową opartą na wodorze, obejmującą m.in. instalację do produkcji wodoru, stacje paliw i flotę pojazdów wodorowych. Głównym celem konsorcjum jest stworzenie „ekosystemu wodorowego” w dziedzinie transportu i przemysłu. Koncepcja jest wspierana przez Federalne Ministerstwo, które angażuje się w projekt dotacjami inwestycyjnymi na realizację w ramach inicjatywy „HyLand - regiony wodorowe w Niemczech”.

- „Heavenn” Północna Holandia⁷

⁶ [Hydrogen valleys | H2Rivers \(h2v.eu\)](https://h2rivers.eu)

⁷ [Heavenn - H2 Energy Applications in Valley Environments for Northern Netherlands](https://heavenn.nl)

Północna Holandia jest regionem w UE, który otrzymał dotację na uruchomienie i funkcjonowanie doliny wodorowej. Wniosek o dotację dla Doliny Wodorowej w Północnej Holandii został zatwierdzony przez europejską organizację Clean Hydrogen Partnership (FCH JU). Dofinansowanie bezzwrotne w wysokości 20 mln euro zostało dodatkowo wspierane środkami publiczno-prywatnym w wysokości 70 mln euro. Całkowita kwota, którą dysponuje dolina wodorowa wynosi 90 mln euro. Środki te mają zostać przeznaczona na rozwój w pełni funkcjonującego łańcucha zielonego wodoru w północnej Holandii. Sześćioletni projekt holenderski - nazwany HEAVENN - rozpoczął swoją operacyjną działalność w styczniu 2020 roku.

- „Green Hysland” - Hiszpania⁸

GREEN HYSLAND to hiszpańska dolina wodorowa znajdująca się na obszarze całej wyspy Majorka wpisana na oficjalną listę dolin unijnych⁹. Projekt ten ma na celu stworzenie szerokiej unijnej koalicji na rzecz wdrażania rozwiązań wodorowych na wyspach hiszpańskich, a także europejskich. Wodór może zapewnić niezależność energetyczną hiszpańskich oraz europejskich wysp, prowadząc także do ich dekarbonizacji. W ramach projektu rozwijany jest cały łańcuch wartości wodoru w ramach obszaru wyspy Majorka, docelowo zapewniając jej samowystarczalność energetyczną. Projekt otrzymał finansowanie w wysokości 10 mln euro z programu Horyzont UE. Wypracowane modele biznesowe mają posłużyć do wykorzystania wodoru także na takich wyspach jak: Ibiza, Teneryfa, Aran, Wyspy Greckie.

Nazwa doliny wodorowej	Rok założenia	Strony deklaracji	Obszary działalności
„H2 Rivers” Niemcy	2019 r.	<p>Poniższe podmioty rozwijają projekty wodorowe na różnych etapach łańcucha wartości, mogą być producentami lub odbiorcami wodoru, a także zapewniać wsparcie merytoryczne lub doradcze w projektach. Połączenie podmiotów z różnych sektorów może zapewnić sprawniejszą realizację inwestycji w ramach doliny wodorowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metropolregion Rhein-Neckar • Thinkstep AG • BASF • Pfalzwerke Aktiengesellschaft • H₂Mobility Deutschland GmbH & Co. KG • Audi • CleverShuttle 	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrację zalet wodoru w szeregu różnych przypadków zastosowań • Pozyskanie doświadczenia związanego z eksploatacją infrastruktury w ramach projektu. • Zapewnienie nieprzerwanego działania infrastruktury również po zakończeniu okresu demonstracyjnego. • Prowadzenie monitoringu sprawności urządzeń, zbierając i analizując dane, aby umożliwić techniczną, środowiskową oraz ekonomiczną ocenę każdego elementu i całego systemu. • Stymulowanie wykorzystania technologii wodorowych w innych regionach poprzez opracowanie wykonalnych i powtarzalnych modeli biznesowych na rzecz wykorzystania wodoru. • Stworzenie planu działania określającego, jak można rozszerzyć wykorzystanie wodoru, aby zaspokoić większość potrzeb energetycznych regionu do 2050 r. • Położenie podwalin pod wdrożenie mapy drogowej dla niemieckiej gospodarki opartej na wodorze, aby w pełni wykorzystać zalety technologii wodorowych i ogniw paliwowych, a także ich rolę w zdekarbonizowanej gospodarce.

⁸ Who we are - GreenHysland

⁹ H2 Valley map | H2Valleys

<p>„Heavenn” Północna Holandia</p>	<p>2020 r.</p>	<p>Poniższe podmioty rozwijają projekty wodorowe na różnych etapach łańcucha wartości, mogą być producentami lub odbiorcami wodoru, a także zapewniać wsparcie merytoryczne lub doradcze w projektach. Połączenie podmiotów z różnych sektorów może zapewnić sprawniejszą realizację inwestycji w ramach doliny wodorowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miasto Groningen • Shell • Total • Gasunie • Engie • Hincio • Groningen Seaports • University of Groningen • Ewe 	<p>Wspierane projekty koncentrują się na integracji sektorowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • produkcji wodoru odnawialnego na dużą skalę z OZE • magazynowaniu wodoru, transporcie i dystrybucji wodoru • zastosowaniu wodoru jako paliwa oraz nośnika energii w: przemyśle, energetyce, transporcie, ciepłownictwie • Działalność doliny ma ułatwić wprowadzenie różnych zastosowań końcowych ogniwi paliwowych H2 w wybranych regionach Północnej Holandii, zapewniając jednocześnie wzajemne połączenia między nimi. • Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez ułatwienie wdrożenia kluczowej infrastruktury transportowej i dystrybucyjnej gazu w celu dostarczenia ekologicznego H2 od miejsca dostawy do miejsc, w których znajdują się użytkownicy końcowi. • HEAVENN zademonstruje sprzężenie istniejącej infrastruktury elektrycznej i gazowej na dużą skalę, w celu obniżenia emisyjności przemysłu, energetyki, transportu i produkcji ciepła w całym regionie. • Skala wdrożenia realizowanego przez HEAVENN ma być wystarczająca, dla osiągnięcia znacznych korzyści skali i udoskonalenia modeli biznesowych w całym łańcuchu wartości¹⁰.
<p>„Green Hysland” - Hiszpania</p>	<p>2021 r.</p>	<p>Poniższe podmioty rozwijają projekty wodorowe na różnych etapach łańcucha wartości, mogą być producentami lub odbiorcami wodoru, a także zapewniać wsparcie merytoryczne lub doradcze w projektach. Połączenie podmiotów z różnych sektorów może zapewnić sprawniejszą realizację inwestycji w ramach doliny wodorowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enagas – lider projektu, operator sieci gazowniczych • Acciona • Balearia • REDEXIS SA, Hiszpania 	<p>Dolina Green Hysland ma na celu rozwój całego łańcucha wartości wodoru na wyspie Majorca w zakresie m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produkcji wodoru z OZE – dobre warunki słoneczne w Hiszpania dla produkcji wodoru z fotowoltaiki • Magazynowania wodoru – rozważane są różne technologie magazynowania, jednak najbardziej prawdopodobne jest magazynowanie w postaci sprężonej • Transportu i dystrybucji wodoru – rozważany jest przewóz wodoru za pomocą butlowozów, a także załączanie wodoru do lokalnej sieci gazowniczej • Zastosowanie – wódor produkowany na Majorce ma w pierwszej

¹⁰ [Investment plan Hydrogen Northern Netherlands 2020.pdf \(provinciegroningen.nl\)](#)

	<ul style="list-style-type: none"> AUTORIDAD PORTUARIA DE BALEARES, Hiszpania Empresa Municipal de Transportes Urbans de Palma de Mallorca S.A, Hiszpania, CALVERA MAQUINARIA E INSTALACIONES SL, Hiszpania 	<p>kolejności służyć do dekarbonizacji lokalnego transportu autobusowego i morskiego, a także jako paliwo dla zasilania ogniw paliwowych stosowanych m.in. do ogrzewania domów i hoteli</p> <p>Dzięki rozwojowi kompleksowego łańcucha wartości wodoru, Majorka może stać się niezależna od dostaw energii i paliw z łądu.</p>
--	--	--

Polska

W styczniu 2021 r. projekt „Polskiej Strategii Wodorowej do roku 2030 z perspektywą do roku 2040” został poddany konsultacjom społecznym. W konsultacjach brała też udział Wielkopolska Platforma Wodorowa, zgłaszając swoje uwagi.

Strategia jest dokumentem określającym cele i działania zmierzające do wykorzystania polskiego potencjału technologicznego, naukowego i badawczego w zakresie nowoczesnych technologii wodorowych i powstania polskiej gałęzi gospodarki wodorowej. Projekt określa aktualny stan rynku wodoru, przedstawia podstawowe przeszkody technologiczne i biznesowe oraz wytycza kierunki, w których powinien rozwijać się rynek, aby mógł w kolejnej dekadzie funkcjonować w skali pozwalającej konkurować z paliwami konwencjonalnymi.¹¹

Strategia wskazuje, podobnie jak dokumenty opracowywane na szczeblu europejskim, na znaczenie tworzenia dolin wodorowych w procesie budowy gospodarki wodorowej. Dzięki wsparciu finansowemu i organizacyjnemu wybrane regiony mają stać się liderami w implementacji rozwiązań wodorowych na terenie Polski. W PSW założono powstanie minimum 5 dolin wodorowych ze znaczącym elementem infrastruktury przesyłowej wodoru.

Zgodnie z informacją z Ministerstwa Klimatu i Środowiska funkcjonowanie polskich dolin wodorowych ma być powiązane ze zidentyfikowanymi Krajowymi Inteligentnymi Specjalizacjami, traktowane w dosyć szeroki sposób i bez sprecyzowania konkretnych wymogów, jednak z naciskiem na to, że inicjatywa ma być oddolna i angażująca szerokie spektrum podmiotów.

Wydaje się, że najbardziej dojrzałymi i zaawansowanymi w działaniach w Polsce są Pomorska Dolina Wodorowa oraz Wielkopolska Platforma Wodorowa. Obie organizacje posiadają stosunkowo najbardziej ustrukturyzowany plan działań, zrzeszają duże grono interesariuszy, organizują cykliczne wydarzenia branżowe oraz współpracują z podmiotami UE.

Warto podkreślić, że od listopada 2019 r. Wielkopolska Platforma Wodorowa realizuje przekrojowy projekt wsparcia rozwoju lokalnej gospodarki wodorowej o nazwie „Gospodarna 2050 – H2 Wielkopolska”. Jest to przykład krajowego przedsięwzięcia finansowanego ze środków UE (Regionalny Program Operacyjny), które obejmuje tematykę budowy i wspierania lokalnych firm w zakresie komercjalizacji technologii niskoemisyjnych opartych o wodór jako nośnik energii. Projekt ten jest pierwszym tego rodzaju w Polsce, jednocześnie dobrze wpisując się w założenia Polskiej Strategii Wodorowej i cel budowy krajowych dolin wodorowych.

Nazwa doliny wodorowej	Rok założenia	Strony deklaracji	Obszary działalności
Wielkopolska Dolina/Platforma Wodorowa ¹²	2021 r. (dolina) 2019 r. (platforma)	<ul style="list-style-type: none"> Władze miasta: Poznań, Konina, Kalisz, Piły, Leszno oraz Ostrowa Wielkopolskiego, Uczelnie: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Politechnika Poznańska, 	<ul style="list-style-type: none"> Promocja, wspieranie, rozwój badań i produktów oraz usług na rzecz zastosowania technologii wodorowych. Wielkopolska Dolina Wodorowa ma być wspierana operacyjnie

¹¹ Projekt Polskiej Strategii Wodorowej do roku 2030 z perspektywą do roku 2040

¹² [rew_platforma – innowacyjna wielkopolska \(iw.org.pl\)](http://rew_platforma – innowacyjna wielkopolska (iw.org.pl))

		<p>Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biznes: Solaris Bus & Coach sp. z o. o., Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin S.A., Wielkopolska Rada Trzydziestu i Agencja Rozwoju Regionalnego w Koninie. • Pozostałe: Wielkopolska Platforma Wodorowa, Pełnomocnik Zarządu WW ds. restrukturyzacji Wielkopolski Wschodniej 	<p>przez Wielkopolską Platformę Wodorową, która została powołana w 2019 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działania Wielkopolskiej Platformy Wodorowej mają sprzyjać efektywnemu połączeniu i wykorzystaniu potencjału zrzeszonych w jego ramach podmiotów na rzecz nisko i zeroemisyjnej gospodarki. Posiedzenia WPW odbywają każdego miesiąca, a prace prowadzone są w czterech panelach: Biznesu, Liderów Samorządowych, Nauki i Obywatelskim.
Pomorska Dolina Wodorowa ¹³	2019 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Województwo Pomorskie, • Klaster Technologii Wodorowych i Czystych Technologii Węglowych • Gmina Miasta Gdyni , • PKP Energetyka S.A., • Zarząd Morskiego Portu Gdynia S.A., • Rada Inteligentnej Specjalizacji Pomorza z obszaru Technologie off-shore i portowo-logistyczne • Rada Inteligentnej Specjalizacji Pomorza z obszaru Technologie efektywne w produkcji, przesyłce, dystrybucji i zużyciu energii i paliw oraz w budownictwie, • Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk, Gdynia, Sopot. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenia świadomości nt. ochrony środowiska i zmniejszenia emisji szkodliwych gazów • Kształtowania prawa umożliwiającego sprawne wdrożenie nowych technologii wodorowych • Budowania relacji i konsorcjów międzynarodowych • Budowania partnerstw strategicznych na rzecz rozwoju transportu niskoemisyjnego, ochrony środowiska, rozwoju zaawansowanych technologicznych przemysłów (Biznes+ Nauka + Samorząd) • Rozwijania projektów typu „power to gas” na terenie województwa pomorskiego
Podkarpacka Dolina Wodorowa ¹⁴	2021 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Wojewoda podkarpacki • Marszałek województwa podkarpackiego • Miasto Rzeszów • Politechnika Rzeszowska • Uniwersytet Rzeszowski • Instytut Energetyki – Instytut Badawczy • Oddział Ceramiki CEREL w Boguchwale, • Polenergia S.A. • Polenergia Elektrociepłownia • Nowa Sarzyna Sp. z o.o • ML System S.A. • Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. • Fibrain Sp. z o.o. • Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” • Autosan Sp. z o.o. • Miasto Sanok 	<ul style="list-style-type: none"> • ścisłe współdziałanie na rzecz stworzenia otoczenia biznesowego i technologicznego w celu zbudowania Doliny Wodorowej, opartej o produkcję wodoru w procesie elektrolizy z wykorzystaniem nadwyżek energii produkowanej z instalacji OZE; • wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego w celu podejmowania innowacyjnych przedsięwzięć przemysłowych, projektów inwestycyjnych, których celem jest budowa wspólnych łańcuchów wartości gospodarki wodorowej o obiegu zamkniętym; • wymianę informacji i doświadczeń związanych z budowaniem gospodarki wodorowej.¹⁵

¹³ Klaster - Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna (klasterwodorowy.pl)

¹⁴ Podkarpacka Dolina Wodorowa

¹⁵ Opracowano na podstawie strony internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska: <https://www.gov.pl/web/klimat/rzeszow-sercem-podkarpackiej-doliny-wodorowej>

<p>Mazowiecka Dolina Wodorowa¹⁶</p>	<p>2022 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PKN ORLEN, • Agencja Rozwoju Przemysłu, • Instytut Maszyn Przepływowych im. Roberta Szewalskiego Polskiej Akademii Nauk, • Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Energetyki, • Politechnika Warszawska, • Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, • Krajowa Agencja Poszanowania Energii, • Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla, • Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych, • TOYOTA Motor Poland Company Limited, • Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz, ALSTOM KONSTAL, SIEMENS ENERGY, • Solaris Bus & Coach, • Komunikacja Miejska Płock, • Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska, • Polska Izba Przemysłu Chemicznego, Polska Agencja Inwestycji i Handlu, UNIQATE, • Stomil Bydgoszcz, • "NanoSpaceLab", • Instytut Informatyki i Optoelektroniki, • Politechnika Łódzka, • Urząd Dozoru Technicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mazowiecka Dolina Wodorowa będzie opierać się na czterech filarach, które przyczynią się do efektywnego rozwoju i upowszechniania technologii wodorowych w polskiej gospodarce. • Pozostałe filary to realizacja projektów badawczo-rozwojowych, • stworzenie systemowych rozwiązań dla kształcenia wyspecjalizowanych kadr • prowadzenie działalności na rzecz wsparcia procesów regulacyjnych.
<p>Śląsko-Małopolska Dolina Wodorowa¹⁷</p>	<p>2022 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Orlenu Południe, • Grupa Azoty, • Polenergia, • Columbus, • Węgllokoks, • Politechnika Śląska, Akademia Górniczo-Hutnicza, • Politechnika Krakowska, Uniwersytet Śląski, Instytut Techniki Górniczej Komag, • Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla, • Główny Instytut Górnictwa, • Metropolia Górnos Śląska-Zagłębiowska 	<ul style="list-style-type: none"> • Celem stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju gospodarki wodorowej oraz dążenie do zbudowania gałęzi śląsko-małopolskiego przemysłu wodorowego, w tym opartego na produkcji wodoru w procesie elektrolizy z wykorzystaniem energii produkowanej z instalacji OZE oraz jego wykorzystanie w energetyce, w tym ciepłej, transporcie i infrastrukturze oraz przemyśle
<p>Dolnośląska Dolina Wodorowa¹⁸</p>	<p>2022 r.</p>	<p>Brak oficjalnej listy sygnatariuszy, stronami porozumienia są m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • KGHM Polska Miedź S.A, • ARP • Grupa Azoty • Uniwersytet Wrocławski • Politechnika Wrocławska 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja innowacyjnych przedsięwzięć naukowych, technologicznych, przemysłowych oraz projektów inwestycyjnych, których celem jest budowa wspólnych łańcuchów wartości gospodarki wodorowe.

¹⁶ PKN ORLEN buduje Mazowiecką Dolinę Wodorową

¹⁷ Powołano Śląsko-Małopolską Dolinę Wodorową - Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach (katowice.uw.gov.pl)

¹⁸ Powstała Dolnośląska Dolina Wodorowa - Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (arp.pl)

Finansowanie dla dolin wodorowych

Unia Europejska:

- Horyzont Europa
- Invest EU
- CEF - Connecting Europe Facility Energy
- Fundusz Innowacyjny i Fundusz Modernizacyjny
- Preferencyjne pożyczki z Europejskiego Banku Inwestycyjnego
- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (obszary zmagające się z poważnymi wyzwaniami społeczno-gospodarczymi wynikającymi z transformacji w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej)

Polska:

- Uruchomienie od 2021 r. Programu Wsparcia Technologii Wodorowych NCBR - wsparcie finansowe i organizacyjne studiów wykonalności przemysłowych dolin wodorowych w ramach budowy przemysłowych procesów o obiegu zamkniętym;
- Projekt ustanowienia programu wieloletniego na rzecz wspierania rozwoju technologii wodorowych – rzędu 100 mln zł rocznie w latach 2022-2026 (zapis w PSW)
- „Nowa Energia” NFOŚiGW – szacunkowy budżet całego komponentu wodorowego – do 600 mln zł
- „Nowa Energia” NFOŚiGW - w obszarze nr 1 „PLUSENERGETYCZNE BUDYNKI” – (m.in. magazyny energii elektrycznej, ciepła i/lub chłodu; urządzenia i systemy mikrogeneracyjne)
- „Zielony transport publiczny” (Faza II) NFOŚiGW – (Faza I została wyczerpana po kilkunastu dniach z powodu wyczerpania się puli bezzwrotnej dotacji w wysokości 1,1 mld zł na zakup autobusów napędzanych prądem lub wodorem)
- „Energia Plus” NFOŚiGW
- „Wsparcie infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych i infrastruktury tankowania wodoru” NFOŚiGW
- Wodoryzacja gospodarki – w przygotowaniu
- Krajowy Plan Odbudowy (800 mln zł na rozwój gospodarki wodorowej)

Porównanie funkcjonowania dolin wodorowych w Polsce i UE

Podobieństwa:

- Doliny wodorowe uruchamiane zarówno na poziomie unijnym jak i polskim integrują różnych interesariuszy zainteresowanych rozwojem projektów wodorowych, prowadząc do rozwoju sektora wodoru w skali regionalnej
- Sygnatariuszami dolin wodorowych w Polsce i państwach UE są zazwyczaj podmioty działające na różnych etapach łańcucha wartości wodoru, co sprzyja realizacji projektów konsorcjalnych, wspierających budowę regionalnej gospodarki wodorowej
- Zarówno doliny wodorowe w Polsce jak i państwach UE są finansowe lub zabiegają o finansowanie ze środków UE, co wydaje się dobrą ścieżką dla rozwoju sektora wodoru w skali regionalnej

- Zarówno w polskich jak i europejskich dolinach wodorowych występują podmioty mające pozycję liderów (zazwyczaj duże koncerny energetyczne), które integrują pozostałych członków dolin wodorowych w celu realizacji wspólnych projektów

Różnice:

- Europejskie doliny wodorowe mają zazwyczaj większy obszar oddziaływania i nie skupiają się wyłącznie na jednej jednostce terytorialnej np. województwie
- Europejskie doliny wodorowe są zazwyczaj bardziej zaawansowane w realizacji projektów wodorowych, część ich członków w praktyce realizowała już projekty wodorowe przed wejściem do doliny wodorowej
- Wydaje się, że europejskie doliny wodorowe mają bardziej szczegółowe i długoterminowe strategie działania, a często samo ustanowienie doliny wodorowej wiąże się z realizacją konkretnego projektu konsorcjalnego (np. Green Hysland)